

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#n11451>.

Науковий керівник: проректор Пенітенціарної академії України, доктор юридичних наук, професор *Пузирний Вячеслав Феодосійович*

Кармазіна К. Ю.

доцентка кафедри загальноправових дисциплін
Національного університету «Одеська морська академія»,
кандидатка юридичних наук, доцентка, адвокатеса, медіаторка,
секретар Ради адвокатів Одеської області

ПРАКТИКА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ КОМІСІЇ З ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ, ПОВНОТИ ТА СВОЄЧАСНОСТІ НАДАННЯ АДВОКАТАМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ РАДИ АДВОКАТІВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

З січня 2013 року по всій країні на виконання рішення Ради адвокатів України № 35 від 17.12.2012 року регіональними радами адвокатів у своєму складі були утворені комісії з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги як постійно діючі колегіальні органи (далі — комісії). Не залишилась осторонь цього питання й Рада адвокатів Одеської області.

Новою редакцією Положення про Комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правничої допомоги (далі — Положення) встановлено, що її завданням є здійснення оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної первинної допомоги за зверненням органів місцевого самоврядування та безоплатної вторинної правничої допомоги в межах конкретного доручення та з урахуванням погодженої позиції з клієнтом відповідно до Стандартів якості надання безоплатної правничої допомоги, та за зверненням органів адвокатського самоврядування [1, п. 4].

Попри дуже суворі вимоги до кандидатів у члени Комісії, їх значний практичний досвід здійснення адвокатської діяльності і надзвичайно делікатну та ретельну роботу з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання конкретним адвокатом безоплатної правничої допомоги конкретному клієнту, за останні 2 роки в Одеській області значно почастишали випадки, коли або скаргник, або адвокат, діяльність якого оцінювалася Комісією, залишилися незадоволеними її рішенням.

Положення наділяє адвоката чи особу, яка ініціювала питання щодо проведення оцінювання якості, повноти та своєчасності надання таким адвокатом безоплатної правничої допомоги, правом звернутися до ради адвокатів регіону щодо перегляду прийнятого Комісією рішення [1, п. 11.2.].

Втім, правом ініціювати перегляд рішення Комісії про звернення із заявою (скаргою) до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури щодо поведінки адвоката, діяльність якого оцінювалася Комісією, такий адвокат не наділений [1, п. 23.4].

Право на звернення до ради адвокатів регіону з проханням переглянути рішення Комісії може бути реалізоване лише протягом тридцяти днів з дня отримання рішення. При цьому перегляд рішення не зупиняє дію останнього.

Серед поданих до Ради адвокатів Одеської області заяв про перегляд рішень Комісії за період з жовтня 2017 по жовтень 2025 року лише одна була ініційована адвокатом. Рішення за результатами розгляду такої заяви ще не було ухвалено. Решта заяв про перегляд були ініційовані клієнтами адвокатів, які надавали безоплатну вторинну правничу допомогу за дорученнями центрів. Ці заяви не отримали підтримки в Раді адвокатів Одеської області.

З яких же мотивів заявники найчастіше зверталися до Ради адвокатів Одеської області з проханням переглянути рішення її Комісії?

Найпоширенішим доводом заяв про необхідність перегляду рішення Комісії є проведення Комісією засідання з розгляду скарги на адвоката в закритому режимі, без виклику скаржника і адвоката, діяльність якого оцінюється Комісією.

Так, Комісія здійснює свою діяльність у формі відкритих засідань, які проводяться за потребою, але не рідше одного разу на два місяці. Особи, які не є членами Комісії, запрошуються на її засідання за рішенням Комісії [1, п. 7]. У випадках необхідності запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставин, які принижують гідність особи, або, якщо відкритий розгляд справи може призвести до розголошення адвокатської чи іншої захищеної законом конфіденційної інформації, та з інших причин, визнаних поважними, проводиться закрите засідання Комісії. Рішення про проведення закритого засідання приймається більшістю голосів її членів, які беруть участь у засіданні [1, п. 7.1.]. У разі необхідності засідання Комісії може бути проведено у режимі відео-конференції [1, п. 7.2.].

На виконання п. 7.1 Положення Комісія з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатам безоплатної правничої допомоги Ради адвокатів Одеської області, з огляду на майже щоденні повітряні тривоги у м. Одесі та наявність небезпеки для життя, 03 березня 2022 року ухвалила рішення, згідно якого під час дії воєнного

стану в країні засідання проводитимуться виключно в закритому режимі (на підставі письмових матеріалів, без запрошення скаржника та адвоката, на якого подано скаргу).

Другою найпоширенішою підставою для нарікань на рішення Комісії є нездійснення її членами якихось дій для розгляду скарги, які мали б бути вчинені на думку скаржника.

Так, Комісія має право для проведення оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатом безоплатної правничої допомоги та прийняття відповідного рішення:

«12.1.1. звертатися з письмовими запитами до державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, громадських об'єднань, адвокатів, адвокатських бюро, адвокатських об'єднань, органів адвокатського самоврядування, фізичних осіб з метою отримання необхідної для проведення перевірки інформації, крім інформації з обмеженим доступом;

12.1.2. запропонувати адвокату, діяльність якого оцінюється Комісією, надати Комісії пояснення та інформацію (докази) щодо предмета оцінювання;

12.1.3. запрошувати на засідання Комісії осіб, які не є членами Комісії;

12.1.4. опитувати осіб, запрошених на засідання Комісії» [1, п.12].

Тож звертатися чи не звертатися із запитами на отримання інформації до третіх осіб з метою отримання необхідної для проведення перевірки наведеної у скарзі інформації — це право Комісії, а не обов'язок, як вважають більшість заявників.

Необхідно також враховувати, що чинним законодавством України не передбачено юридичної відповідальності за відмову у наданні інформації на запит Комісії.

Клієнти-скаржники нерідко вимагають від Комісії витребувати у адвоката матеріали з його адвокатського дос'є, зокрема, — і протокол першого побачення, форма якого затверджена додатком 1 до Стандартів якості надання безоплатної вторинної правничої допомоги у кримінальному процесі. Цей протокол передбачає внесення в нього інформації про фізичну особу, яка відповідно до вимог статті 21 Закону України «Про інформацію» віднесена до інформації з обмеженим доступом, а тому не може бути надана на запит Комісії.

Крім того, згідно Правил адвокатської етики адвокат, адвокат, який надає (надавав) безоплатну вторинну правничу допомогу, без письмової згоди особи, стосовно якої прийнято рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги, не має права передавати будь-яку інформацію, речі та документи, що містять адвокат-

ську таємницю, будь-яким особам, за винятком осіб, які здійснюють дисциплінарне провадження [2, ст.10]. Таку інформацію, речі та документи адвокат має право, але не зобов'язаний надавати особам, які наділені правом проводити оцінку якості, повноти та своєчасності надання безоплатної правової допомоги, та адвокату, якого в подальшому залучено на підставі договору або доручення для надання правової допомоги.

Наступною найпоширенішою причиною для звернення до Ради адвокатів Одеської області з заявою про перегляд рішення Комісії є непритягнення адвоката, який надавав безоплатну правничу допомогу клієнту за дорученням центру, до дисциплінарної відповідальності.

У зв'язку з цим слід згадати, що за результатами оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатом безоплатної правничої допомоги, у разі прийняття рішення про невідповідність дій/бездіяльності адвоката Стандартам якості надання безоплатної правничої допомоги Комісія вправі прийняти за однією скаргою лише одне з наступних рішень:

- надати рекомендації адвокату, діяльність якого оцінюється Комісією, щодо підвищення якості, забезпечення повноти та своєчасності надання ним безоплатної правової допомоги;

- внести пропозиції органу місцевого самоврядування щодо розірвання договору з адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням про надання безоплатної первинної правничої допомоги;

- внести пропозиції центру з надання безоплатної вторинної правничої допомоги щодо розірвання контракту (договору) з адвокатом та/або виключення його з реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу;

- звернутися із заявою (скаргою) до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури щодо поведінки адвоката, діяльність якого оцінювалася Комісією, яка може бути підставою для притягнення його до дисциплінарної відповідальності [1, п.12.5.].

З огляду на наведені вище норми Положення, рішення Комісії є рекомендаційними, направлені на підвищення якості, забезпечення повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правничої допомоги. Комісія взагалі не є каральним органом, тож притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності не входить до повноважень Комісії.

Надзвичайно актуальним для рад адвокатів регіонів взагалі та Ради адвокатів Одеської області зокрема залишається питання про порядок здійснення ними функції перегляду прийнятих комісіями рішень, адже таким повноваженням ради прямо не наділені ані Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3, ч.4 ст.48], ані Положенням про Раду, ані Регламентом ради адвокатів регіону

[4]. Водночас, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» дозволяє радам адвокатів регіонів «виконувати інші функції відповідно до цього Закону, рішень конференції адвокатів регіону, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України» [3, п.11 ч.4 ст.48]. І оскільки ані профільний закон, ані акти Ради адвокатів України не містять деталізації виконання радами адвокатів регіону функції перегляду рішень, прийнятих комісіями, радам не залишається нічого, окрім розглядати такі заяви на свій розсуд, з дотриманням загальних правил роботи, передбачених Регламентом ради адвокатів регіону.

Зазначена ситуація правової невизначеності може мати негативні наслідки у випадку оскарження зацікавленими суб'єктами рішення ради адвокатів регіону про відмову у здійсненні перегляду або про здійснення перегляду рішення Комісії до суду в порядку адміністративного судочинства, адже в такому випадку проти ради адвокатів регіону як суб'єкта владних повноважень працюватиме презумпція винуватості і положення Закону України «Про адміністративну процедуру».

У зв'язку з цим доцільно було б звернутися до Ради адвокатів України з проханням врегулювати в її актах процедуру перегляду радами адвокатів регіону рішень комісій шляхом ухвалення окремого акту або шляхом доповнення Регламенту ради адвокатів регіону окремим розділом з цього питання.

Список використаної літератури

1. Положення про Комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правничої допомоги, затверджене Рішенням Національної асоціації адвокатів України № 281 від 15.12.2017 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr281871-17#Text>
2. Правила адвокатської етики: рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
4. Регламент ради адвокатів регіону, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 25.10.2014 р. № 178 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0178871-14#Text>

Хотинська-Нор О. З.

Декларування в системі адвокатського самоврядування:
фікція чи норма? 335

Степанов Є. В.

Актуальні питання здійснення функцій адвокатського
самоврядування у діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної
комісії адвокатури 337

Заболотний О. М.

Законодавче регулювання визначення початку перебігу строку
оскарження рішень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії
адвокатури 341

Кармазіна К. Ю.

Практика оскарження рішень комісії з оцінювання якості,
повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної
правничої допомоги Ради адвокатів Одеської області 346

Щербатий Р. Р.

Кваліфікаційний іспит як умова доступу до правничої
професії 351

Гривенко В. В.

Вплив воєнного стану на органи адвокатського
самоврядування 355

Зубрицький О. О.

Критерії поважності причин та практика ВКДКА
у дисциплінарних провадженнях щодо неявки адвокатів
у судові засідання 358

Кулікова К. А.

Роль органів адвокатського самоврядування у реалізації
гарантій адвокатської діяльності 362

Левенець К. Є.

Роль вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури
у забезпеченні дотримання адвокатами стандартів адвокатської
діяльності 366

Неліна Д. В.

Роль Національної асоціації адвокатів України у забезпеченні
функціонування системи безоплатної правничої допомоги 370

Панчошенко О. С.

Цифрова трансформація діяльності органів адвокатського
самоврядування 373